

The logo for 4kids, featuring the text '4kids' in white on a green circular background. The 'i' in 'kids' is stylized with a dot above it.

4kids

The text 'Pedagogisch beleid' is displayed in a large, bold font. 'Pedagogisch' is in green and 'beleid' is in white, both set against a pink circular background.

**Pedagogisch
beleid**

The website address '4kids.nl' is written in white text at the bottom left of the page.

4kids.nl

Inhoud

Inleiding	3
De vier opvoedingsdoelen	4
• Fysieke en emotionele veiligheid	5
• Het ontwikkelen van persoonlijke competenties	6
• Het ontwikkelen van sociale competenties	7
• Socialisatie en het eigen maken van waarden en normen	8
De ontwikkeling van het jonge kind	10
• De babytijd (0-12 maanden)	10
• Peuter en kleutertijd (12 maanden - 4 jaar)	12
• 4Kids Kindvolgsysteem	14
• Vroeg- en voorschoolse educatie (VVE)	14
De ontwikkeling van het oudere kind	15
• Kinderen tussen de 4 en 6 jaar	15
• Kinderen tussen de 7 en 9 jaar	16
• Kinderen tussen de de 10 en 12 jaar	17
• Natuur	18
• Cultuur	18
De dagelijkse praktijk	19
• Aantal kinderen	19
• Achterwacht	19
• Stagiaires en vrijwilligers	19
• Criteria opvangruimte	19
• Wennen en afscheid nemen	20
• Informeren	20
• Regelmatig contact	20
• Prikkels	20
• Vervoer	20
• Dagindeling en omgeving	20
• Rustmomenten creëren	21
• Richtlijnen voor het signaleren van problemen	21
• Veiligheid en gezondheid	22
• Toestemmingsformulieren	22
• Voeding	22
• Vaccinatie	22
• AVG - de wet op privacy	22
• Oudercommissie en klankbordgroep gastouders	22
• Tot slot	23

Inleiding

In de eerste levensjaren van een kind vinden veel belangrijke ontwikkelingen plaats. Ontwikkelingen die bepalend kunnen zijn voor de rest van zijn of haar leven. Een veilige, liefdevolle en vertrouwde omgeving waarin het kind zich geborgen voelt is wat een kind nodig heeft voor een perfecte start. En jij mag daar als gastouder onderdeel van uit maken. Hoe mooi is dat?

Verantwoordelijke taak

Als gastouder lever je dus een belangrijke bijdrage aan de ontwikkeling van je gastkinderen. Je hebt er tenslotte voor gekozen om de zorg van deze kinderen voor een deel van de week op je te nemen. Een prachtige taak, maar ook een taak die verantwoordelijkheid met zich meebrengt.

Dat kinderopvang van hoge kwaliteit de kans vergroot op een goede ontwikkeling van het kind is al lang geen geheim meer. Van jou wordt dus ook verwacht dat je een veilige, liefdevolle en vertrouwde omgeving biedt, zodat het kind zich bij jou op het gemak voelt. Hoe je dit doet? Door onze visie op kinderopvang te vertalen naar jouw praktijk.

Het pedagogisch beleid waarin je onze visie leest is als volgt opgebouwd:

1. de vier richtinggevend, pedagogische opvoedingsdoelen. Hierbij geven we een beknopt overzicht van de ontwikkeling van het kind. Dit doen we in drie leeftijdscategorieën:
  - baby's (0-1 jaar)
  - het jonge kind (1-4 jaar)
  - het oudere kind (4-12 jaar);
2. de dagelijkse zorg voor je gastkinderen, met daarbij aparte aandacht voor baby's
3. ongevallen en ziekte.

Natuurlijk komt er bij de opvang en het opvoeden van kinderen veel meer kijken dan hier staat. Het doel van ons beleidsplan is om voldoende informatie te geven over de ontwikkelingsfasen die het kind door maakt en hoe je hier als gastouder op inspeelt met een gevoelige, begripvolle en open houding: **ik zie je, ik begrijp je, ik ben er voor je!**

En heb je vragen over de inhoud, opmerkingen of specifieke vragen die hierin niet worden behandeld? Neem contact met ons op. Wij helpen je graag!

Gastouders worden benoemd in de 'zij-vorm'. Hiermee worden zowel vrouwelijke als mannelijke gastouders bedoeld.

De vier opvoedingsdoelen

Een kind moet de mogelijkheid krijgen om op te groeien tot een evenwichtig mens. Dat is onze visie. Opgroeien tot een persoon die zijn eigen talenten kent en weet te gebruiken. En een persoon die de eigenheid van andere mensen respecteert.

De invulling van de opvang is gebaseerd op vier opvoedingsdoelen, zoals geformuleerd door Professor Marianne Riksen-Walraven¹.

Deze doelen geven aan wat een kind in de eerste jaren nodig heeft voor zijn of haar welzijn en ontwikkeling en maken onderdeel uit van de Wet Kinderopvang.

De pedagogische opvoedingsdoelen:

- het bieden van een gevoel van fysieke en emotionele veiligheid;
- het bieden van mogelijkheden voor het ontwikkelen van persoonlijke competenties;
- het bieden van gelegenheid tot het ontwikkelen van sociale competenties;
- socialisatie en het eigen maken van waarden en normen.

Samen vormen deze doelen de basis voor de kwaliteit van de opvoeding en de opvang.

¹ Riksen-Walraven (2004)

Fysieke en emotionele veiligheid

Je zegt het vast iedere keer als je gastkinderen binnenkomen: „Goedemorgen, wat fijn dat je er weer bent!” Het lijkt zo vanzelfsprekend, maar je laat daarmee duidelijk merken dat de kinderen welkom zijn.

Als gastouder zorg je ervoor dat de kinderen zich op hun gemak voelen en er mogen zijn. Voor een goede ontwikkeling moet een kind zich namelijk veilig en geborgen voelen. Hoe je dit bereikt? Door de signalen van een kind goed op te pakken en hier op de juiste manier op te reageren. Ik zie je, ik begrijp je, ik ben er voor je. Sensitieve responsiviteit noemen we dat. Kinderen krijgen hierdoor meer zelfvertrouwen en kunnen een band met je opbouwen.

Het leren opbouwen van een band (hechting) is bepalend voor de relaties in het verdere leven. Gastouderopvang biedt kinderen vaste, vertrouwde gezichten. Dit zorgt voor een goede hechting en daardoor een betere ontwikkeling. Je speelt hier als gastouder dus een belangrijke rol in.

Laat zien dat je het gedrag van de kinderen goed begrijpt. Zo leren ze dat ze je kunnen bereiken met hun gedrag. Dat ze troost en veiligheid bij je kunnen vinden. Op deze manier ontwikkelen kinderen hun eigenwaarde, zelfvertrouwen en het vertrouwen in een ander.

Lichamelijk contact

Lichamelijk contact is belangrijk voor een gevoel van geborgenheid. Knuffel met de kinderen. Geef ze de ruimte om emoties te ervaren en te uiten. Dus lach en huil met ze. Je herkent hun emoties en helpt ze hun emoties te herkennen door erover te praten.

Een aantal praktijkvoorbeelden

1) Een kind moet huilen bij het afscheid van papa of mama

Laat zien dat je hem of haar begrijpt. „Ik zie dat je huilt. Je bent verdrietig omdat je mama nu weggaat.” Het kind mag verdrietig zijn. Aan jou de taak om te troosten. Jonge kinderen kunnen allerlei angsten hebben. Neem deze angsten serieus, bespreek ze en zoek samen naar een oplossing.

2) Terugkomst van een drukke schooldag

Als kinderen uit school komen is het belangrijk dat je aandacht geeft aan elk kind en een moment van rust creëert. Ga samen aan tafel, geef ze wat te drinken en wat lekkers. Vraag naar de dag: „hoe was het spelen op school? Was het leuk? En waren er misschien ook dingen minder leuk?” Je hebt oog voor de emoties van de kinderen en laat zien dat alles bespreekbaar is. Oftewel: huil en lach!

Vervolgens krijgen ze de vrijheid om zelf te kiezen wat ze willen doen. Ze krijgen jouw vertrouwen om bijvoorbeeld zelf naar het voetbalveld te gaan. Vraag vaak aan ze: „Wat vind jij?” En is het mogelijk? Kom aan die wens tegemoet. Goed voor hun zelfvertrouwen!

Het ontwikkelen van persoonlijke competenties

Zelfstandigheid, zelfvertrouwen, flexibiliteit en creativiteit. Een aantal vaardigheden die je kinderen kunt aanleren bij het ontwikkelen van hun persoonlijke competenties. Deze ontwikkeling vindt plaats in het hoofd (cognitief – kennis), het hart (sociaal-emotioneel) en het lichaam (motorisch en zintuigen).

Belangrijke onderdelen van de persoonlijke competenties zijn:

Zelfredzaamheid

„Kan ik dat?” „Zelf doen!” Kinderen zijn echte onderzoekers. Ze hebben de drang om uitdagingen op te zoeken en dingen zelf te willen doen. Perfect! Zo ontwikkelen kinderen spelenderwijs en met vallen en opstaan. Ze leren waar ze goed in zijn en waar ze minder goed in zijn. En daar kun je ze maar al te goed in ondersteunen. Laat ze:

- zelf eten en drinken of beleg kiezen;
- zelf de eigen jas ophangen;
- zelf leren veters strikken;
- zelf speelgoed kiezen;
- zelf speelgoed opruimen;
- zelf aan- en uitkleden;
- zelf ruzies met andere kinderen oplossen.

Je vergroot de zelfredzaamheid door kinderen zelf te laten proberen, maar helpt ze als het niet lukt. Dit kun je doen door het voor te doen, aanwijzingen te geven of iets aan te reiken.

Positieve aandacht

„Wauw, dat heb je goed gedaan!” Positieve aandacht vergroot het zelfvertrouwen en de eigenwaarde van kinderen. Hoe je een kind complimenten geeft, heeft hier invloed op. Positieve aandacht geven doe je door bewust en gericht met het kind bezig te zijn. Andere klusjes wachten dan even. Hoe je dat doet:

- doe samen een activiteit (interactief voorlezen, knutselen, tijdens het verschonen);
- praat met een kind over zijn of haar gevoelens, over de belevingswereld van het kind (bijvoorbeeld: „wat heb je gedaan dit weekend?”);
- knuffel!

Respect

De ene keer stimuleer je de kinderen om iets zelf te doen. De andere keer stoor je ze in hun spel. Zo krijgen kinderen de vrijheid om hun eigen mogelijkheden te ontdekken en zich verder te ontplooien. Behandel ze met respect, neem ze serieus. Daar hebben ze recht op. En: zo leren ze ook respect voor anderen te hebben. Hierbij heeft het de voorkeur dat kinderen uit verschillende (culturele) achtergronden van jongs af aan met elkaar opgroeien.

Eigen wil

„Neel!” Een jong kind ontdekt dat het een eigen wil heeft en dat het zijn of haar omgeving kan beïnvloeden. Respecteer deze eigen wil. Heel belangrijk! Kinderen geven met hun wil richting aan hun leven. Wanneer een kind in de koppigheidsfase zit wordt er soms veel geduld van je gevraagd. Respecteer de wil van het kind en leid deze in goede banen. Krijgt het kind toch een driftbui? Wacht dan tot het kind weer rustig is. Stel het gerust en sta stil bij wat er gebeurd is.

Soms is een driftbui te voorkomen door het kind voor te bereiden om wat komen gaat. „Je kunt nog even spelen, daarna gaan we opruimen. Dagritmekaarten kun je hier goed bij gebruiken.

Zelfstandigheid

Oudere kinderen kunnen en mogen natuurlijk steeds meer zelf. Bied ze zoveel mogelijk zelfstandigheid. Laat ze eerst zelf dingen uitvinden en neem het niet gelijk over als iets niet lukt. Vraag aan de kinderen wat ze denken al te kunnen en bevestig je vertrouwen in ze. Laat merken dat ze gewaardeerd worden en dat hun prestaties gezien worden. En herinner ze ook eens aan eerdere prestaties: „Weet je nog, toen...”

Praktische voorbeelden van wat je ze zelf kunt laten doen zijn:

- eigen tas inpakken voor gym, zwemmen of sporten;
- zelf brood smeren;
- betrek ze bij het klaarmaken van het (warme) eten;
- betrek ze bij de verzorging van jongere kinderen.

Voor alles geldt: zorg ervoor dat ze zich op hun gemak voelen. Maak afspraken over het buiten spelen en spreek je vertrouwen uit.

Het ontwikkelen van sociale competenties

„Wil je Sam even helpen?” Samen spelen en werken, vriendjes worden met andere kinderen, relaties opbouwen en vriendschappen sluiten. Het aanleren van sociaal gedrag is essentieel voor kinderen om zich staande te kunnen houden in de samenleving. Voorwaarde hiervoor is dat een kind zich kan verplaatsen in de ander. Samenwerken, naar elkaar luisteren, delen, om de beurt doen, een ander kindje iets geven, helpen, troosten, knuffelen en een complimentje geven. Het zijn voorbeelden van sociale vaardigheden. Leren omgaan met andere kinderen en volwassenen. Leren van anderen. Dat is sociale ontwikkeling.

Wanneer je op meerdere kinderen past, kunnen zij met elkaar belangrijke vriendschapsrelaties ontwikkelen. Dit geldt zowel tussen kinderen van dezelfde leeftijd als tussen oudere en jongere kinderen. Peuters spelen nog veel naast elkaar. Kleuters willen al graag samen spelen. Door het contact met anderen leren ze zich te verplaatsen in de ander, maar ook om samen oplossingen te zoeken voor problemen.

Als gastouder kun je een actieve rol spelen in de interactie tussen kinderen door:

- kinderen op elkaar te richten;
- kinderen te vragen andere kinderen een handje te helpen;
- kinderen gezamenlijk verantwoordelijk te maken voor iets;
- kinderen te begeleiden in de interactie;
- je juist terughoudend op te stellen.

Door te zorgen dat kinderen elkaar helpen en troosten als dat nodig is, vergroot je de saamhorigheid en het wij-gevoel. Praat over samen meegemaakte gebeurtenissen. Kinderen leren daardoor van elkaar, delen ervaring en misschien wel het belangrijkste: ze hebben samen plezier! Door met kinderen te praten over hun gevoelens en die van anderen, wordt het vermogen om zich in anderen te kunnen verplaatsen vergroot. En moeten ze allemaal met elkaar optrekken? Nee. De ene persoon past nu eenmaal beter bij de één dan bij de ander. Wat je wel kunt doen? Zorg voor een goed klimaat voor samenwerking tussen jou en de kinderen en tussen de kinderen onderling. Oudere kinderen zijn gevoelig voor groepsgevoel. Laat ze daarom weten dat ze welkom zijn en erbij horen.

Socialisatie en het eigen maken van waarden en normen

Wat mag wel en wat mag niet? Hoe wil ik dat mijn gastkinderen zich gedragen? Het is belangrijk dat je weet wat je kinderen mee wilt geven in hun opvoeding. Kinderen moeten zich de waarden en normen eigen maken van de samenleving waarvan ze deel uitmaken. Opgroeien tot mensen die wat voor elkaar over hebben, die trouw zijn aan een gegeven woord: dat is wat we graag willen.

Communicatie met ouders

Het is belangrijk dat je regelmatig overlegt met de ouders zodat je zoveel mogelijk op één lijn zit. Voorbeelden van regels zijn: op je beurt wachten, niet door elkaar praten en aan tafel zitten tijdens het eten. En heb je daarbij ook al eens gedacht aan het respect voor onze natuur en het milieu? Misschien niet bewust. Regels als: afval niet op straat gooien, zuinig omgaan met water en energie en planten niet vertrappen zijn hier goede voorbeelden van.

Regels toepassen bereik je het best door structuur te bieden en grenzen te stellen op een consequente, doortastende manier. Jij speelt een belangrijke voorbeeldrol voor je gastkinderen om te laten zien wat de normen en waarden zijn. Zorg dat je je hier bewust van bent.

Ruzie en pesten

Met plezier spelen staat voorop bij spel en activiteiten. Toch ontkom je er niet aan dat tussen spelende kinderen soms conflicten ontstaan. Dat hoort er nu eenmaal bij. Kinderen leren hierdoor hoe ze kunnen omgaan met de belangen van andere kinderen. Grijp daarom bij kinderen vanaf drie of vier jaar niet direct in. Geef ze de kans om zelf het conflict op te lossen. Houd het in de gaten en grijp in als de strijd ongelijk is.

Een kind mag boos zijn. Je leert kinderen dat ze hun boosheid en verdriet kunnen uiten op een manier die niet pijnlijk is voor anderen. Pesten wordt niet getolereerd. Dit gedrag veroordeel en bespreek je. Met het kind dat pest maak je afspraken.

Het kan ook voorkomen dat een kind jaloers is op de aandacht voor, of het speelgoed van een ander kind. Belangrijk is dat een kind leert om te delen. In de praktijk kun je dit probleem oplossen door gerichte individuele aandacht te geven en duidelijke afspraken te maken over het delen van speelgoed. Kinderen moeten af en toe ook de gelegenheid krijgen om alleen met iets te spelen, zonder dit te hoeven delen.

Positief benaderen

Verstoort een kind het plezier van een ander? Of brengt het de eigen veiligheid of die van anderen in gevaar? Dan gedraagt het zich ongewenst. Door middel van een positieve benadering en dus zonder dreiging, kun je proberen het ongewenste gedrag om te buigen naar positief gedrag.

Wij zijn voorstander van positief opvoeden. Belonen en aandacht geven als een kind het goed doet, is hierbij heel belangrijk. Ben je blij met bepaald gedrag? Leg uit waarom, zodat ook de andere kinderen dit begrijpen. „Wat fijn dat je me helpt met tafel dekken/afruimen.”

Keur je iets af? Leg dan duidelijk uit waarom iets niet mag. Hierbij geldt de regel dat je kinderen openbaar belooft en het gedrag individueel afkeurt. Complimenten mogen alle kinderen horen. Wanneer je het gedrag van een kind corrigeert doe je dat zo, dat de andere kinderen het niet merken en direct na het vertoonde gedrag. Loop naar het kind toe om te corrigeren, kijk hem of haar aan en leg uit waarom iets niet mag. Soms helpt een time-out daarbij. Je zet het kind even apart, in dezelfde ruimte. Je houdt het kind wel in de gaten en maakt het natuurlijk ook altijd weer goed. Bijvoorbeeld met een knuffel. Hiermee herstel je de veilige band tussen het kind en jezelf.

Bij jonge kinderen is afleiden of negeren vaak de beste manier. Belangrijk is dat de straf geldt voor bepaald gedrag. Daarbij keur je nooit het kind af, maar zijn of haar gedrag. Op deze manier houdt het een positief zelfbeeld. En dat is wat we willen, toch?!

De ontwikkeling van het jonge kind

„Mijn kind kan al zitten.“ „Mijn kind kan al papa zeggen.“ Kinderen doorlopen een aantal ontwikkelingsgebieden in hun eigen tempo. De één is sneller met zitten of kruipen. De ander gaat eerder praten.

Daarnaast is het zo dat het ene kind bepaalde vaardigheden beter ontwikkelt dan het andere kind. En soms is een kind zo intensief bezig met een ontwikkeling dat de ontwikkeling van een andere vaardigheid even stil staat. Kortom: ieder kind is uniek.

Het is belangrijk dat kinderen zich in hun eigen tempo kunnen ontwikkelen. Daarmee geef je ze zelfvertrouwen. Hoe en in welk tempo een kind zich ontwikkelt hangt af van de aangeboren aanleg van het kind en de omgevingsfactoren.

De ontwikkeling van kinderen kunnen we grofweg indelen in de volgende drie onderdelen:

- het hoofd (cognitieve ontwikkeling);
- het hart (sociaal-emotionele ontwikkeling);
- het lichaam (motorisch en zintuigen).

Wat hoort nu waar bij? Dat laten we je hieronder zien.

Hoofd (cognitieve ontwikkeling)	Hart (sociaal-emotionele ontwikkeling)	Lichaam (senso-motorische ontwikkeling)
Spraak- en taalontwikkeling Denken, geheugen Wereldbeeld Normen en waarden	Behoeftes Hechting Vriendschappen Emoties	Grove motoriek Fijne motoriek Zintuigen Zindelijkheid

De babytijd (0-12 maanden)

Een baby ontwikkelt in de eerste maanden van het leven enorm veel vaardigheden. Op alle gebieden gebeurt er ontzettend veel. Eten, slapen en groeien: daar is een baby in de eerste drie maanden vooral mee bezig. Vanaf drie maanden leert een baby langzaam de wereld om zich heen ontdekken, gezichten herkennen en reageert het duidelijk en bewust op geluiden, liedjes en het praten van de verzorger. Zing dus gerust een liedje, vind 'ie leuk! Daarnaast leert een baby vast voedsel eten, zitten en kruipen.

Jonge baby's geven zelf aan wanneer ze behoefte hebben aan slaap en voeding. Het is dus heel belangrijk dat je het eigen ritme van een baby binnen jouw opvang volgt. Meestal ontwikkelen ze vanaf drie maanden zelf een merkbaar duidelijker dagritme. Eh, ah...Na de eerste zes maanden komen de eerste geluidjes, de eerste tandjes en misschien al eerste woordjes. En dan komt ook de bekende eenkennigheidsfase. Vanaf elf maanden zijn baby's steeds beter in staat de wereld om hun heen te begrijpen. Ze verwerken een heleboel informatie. Wat een prikkels!

Het hoofd – de cognitieve ontwikkeling

Een baby leert dat het met geluid en lichaamsuitdrukkingen behoeftes kenbaar kan maken. Dat gebeurt in het begin instinctief, maar later maakt een baby hier steeds bewuster gebruik van. Ook leert een baby al iets over oorzaken en gevolg: als mama of papa uit de keuken komt kan ik stoppen met huilen, want dan krijg ik de fles. Of een baby herhaalt onbedoeld gedrag: schoppen tegen de kant van de wieg laat de mobiel bewegen.

In het eerste jaar leren baby's steeds meer doelbewust handelen en steeds beter anticiperen op bepaalde gebeurtenissen. Een belangrijke cognitieve ontwikkeling is de objectpermanentie. Wat dit inhoudt? Een baby leert hierbij dat een object blijft bestaan. Ook al kan de baby het niet meer zien. Zo leert het dus ook dat je niet verdwijnt als je even naar de keuken gaat.

Wat je kunt doen met baby's op het gebied van cognitieve ontwikkeling:

- gebaren en gezichtsuitdrukkingen bekijken en nadoen;
- kiekeboe-spelletjes en verstoppertje spelen;
- muziek maken en luisteren en liedjes zingen;
- geluiden van verschillende dieren beluisteren, herkennen en nadoen;
- ontdekken van het eigen lichaam, bijvoorbeeld met aan- en uitkleden;
- knuffelen, kietelen en stoeien;
- schootspelletjes.

Het hart - sociaal-emotionele ontwikkeling

Trappelen van plezier, huilen van woede. Een baby vanaf drie maanden kan al duidelijk emoties tonen. Een baby leert steeds beter dat het een eigen persoon is. Dat zijn of haar gedrag invloed heeft op anderen en effect bij anderen uitlokt. Later richten baby's zich ook op andere kinderen: door naar ze te kijken of in de buurt te willen zijn van andere kinderen. Ze gaan emoties en gedrag nabootsen.

Een belangrijke fase die ze rond deze leeftijd doorgaan is de eenkennigheidsfase. Dit is een signaal dat de baby zich aan het hechten is. Beseft dat een vertrouwd persoon die weggaat, nog wel bestaat, maar ergens anders is. Dat kan een gevoel van onveiligheid geven. Een jonge baby is namelijk nog niet in staat zich te verplaatsen en de verzorger te volgen.

Wat je kunt doen:

- kiekeboe-spelletjes;
- tegen de baby praten als je niet in zicht bent;
- knuffelen, kietelen en stoeien;
- schootspelletjes doen;
- gebaren en gezichtsuitdrukkingen bekijken en nadoen.

Het lichaam – motorisch en zintuigen

Zien, horen, voelen, tasten, ruiken en proeven. Hierdoor ontdekt en ervaart een baby de mensen en dingen om zich heen. Voor een baby is spelen vooral bewegen en rondkijken. Ook het kijken naar en het pakken van de eigen handjes en voetjes doet het graag. Door veel te knuffelen en te wiegen kun je de zintuigen van een baby prikkelen.

Een baby leert de eigen gebaren te coördineren: zelf de fles vastpakken, hapjes naar de mond brengen, geluiden maken, rollen. Ook wordt er veel geknuffeld en gewiegd om de zintuigen te prikkelen. Wist je dat bewegen van groot belang is voor de ontwikkeling van de hersenen? Dit heeft onder andere een positief effect op het geheugen en de leerprestaties van het kind.

Grove motoriek

Een baby leert eerst het hoofdje recht te houden, op de zij te rollen, doorrollen naar de rug en andersom, zitten, kruipen, trappelen, later trekt het zich op om te staan en uiteindelijk leren kinderen te lopen. De grove motoriek zijn bewegingen waarbij ze (bijna) hun hele lichaam gebruiken.

Wat je kunt doen:

- kiekeboe-spelletjes en verstoppertje spelen;
- ontdekken van het eigen lichaam, bijvoorbeeld met aan- en uitkleden;
- knuffelen, kietelen en stoeien;
- schootspelletjes doen;
- een baby af en toe op de buik leggen, helpen en begeleiden bij het rollen, staan of lopen;
- met de bal rollen;
- rollen in het gras;
- tegen speeltjes slaan, grijpen of speeltjes laten bewegen;
- het in en uit elkaar halen van speelgoed of het op elkaar stapelen en bouwen van Duplo/Lego/blokken;
- in de zandbak spelen;
- dansen;
- zelf de fles pakken, leren drinken uit een beker.

Fijne motoriek en de zintuigen

De fijne motoriek zijn de fijne bewegingen waarbij een deel van het lichaam wordt gebruikt. Het gaat hand in hand met de ontwikkeling van de zintuigen. Belangrijk voor het leren praten is de mondmotoriek. In het begin bestaat de fijne motoriek van baby's uit reflexen, zoals de grijppreflex. Later worden de bewegingen doelgerichter en bewuster. Na herhaling controleert een baby bepaalde bewegingen helemaal.

Baby's leren dingen bewust vast te grijpen. Denk aan: je bril, haar of sieraden. Baby's leren iets aan te wijzen en zelf dingen op te pakken tussen duim en wijsvinger (pincetgreep). Wat een coördinatie!

Wat je kunt doen:

- box-speelgoed en babygym;
- draadlabyrint;
- speelgoed aangeven;
- dingen ergens in doen en er weer uitpakken;
- gekke gezichten trekken en blazen;
- zelf de fles pakken en leren drinken uit een beker;
- met een bal rollen;
- puzzelen, tekenen, zand, klei;
- veel praten en uitleggen wat er gebeurt en wat je doet.

Peuter- en kleutertijd (12 maanden - 4 jaar)

Het eerste jaar zit erop. De meeste kinderen hebben nu een ritme gevonden als het gaat om slapen en eten. Rond het eerste jaar leren veel kinderen hun eerste stapjes zetten. Sommige kinderen ontwikkelen zich nu sterk op motorisch gebied. Andere kinderen richten zich bijvoorbeeld meer op taalontwikkeling. Ook voor deze leeftijdscategorie geldt: ieder kind ontwikkelt zich in zijn of haar eigen tempo.

Kinderen tussen de één en drie jaar worden zich steeds bewuster van hun omgeving. Ze hebben steeds meer controle. Hun bewegingen kunnen ze zelf aansturen, ze zijn graag bij andere kinderen, doen hen na en hebben samen plezier. Kinderen weten nu dat als je weg bent, je nog wel bestaat. Dat is fijn!

Daarnaast leren ze steeds meer woordjes en ze leren duidelijk hun behoeftes aan te geven. De meeste kinderen zijn rond deze leeftijd gek op: bewegen, kruipen, rennen, rollen en lopen. En natuurlijk kan het overal op klimmen en klauteren ook reuze interessant zijn. Tijdens al dat bewegen aan jou de taak om goed op de veiligheid van je gastkinderen te letten. Een belangrijke fase die zich nu aandient is de peuterpubertijd.

Het hoofd - de cognitieve ontwikkeling

Vanaf het eerste jaar wordt het steeds makkelijker om dagelijkse situaties en gebeurtenissen met kinderen te bespreken. Zo kun je samen met en voor het kind ordening aanbrengen in de wereld. En je kunt ze helpen oorzaak- en gevolgrelaties te begrijpen. Hoe je dit doet? Door vragen te stellen, zaken te benoemen en uit te leggen, kun je proberen het kind uiteindelijk zelf alles te laten verwoorden. Wat is er gebeurd? Waarom? Wanneer? En hoe gebeurde het? Een peuter leert op deze manier bijvoorbeeld dat het oud brood mee mag nemen als het naar de eendjes gaat. En de handen moet wassen na een toiletbezoek. Probeer daarbij kinderen de ruimte te geven om zelf na te denken en oplossingen te verzinnen.

Is dit nu echt?!

Jonge kinderen onderscheiden fantasie en werkelijkheid nog niet van elkaar. De beelden uit de werkelijkheid en hun fantasie zijn allebei even waar. Ze denken nog niet in logische verbanden. Al kijkend, voelend, proevend en tastend ervaren ze dat dingen verschillend zijn. Kinderen zijn van nature nieuwsgierig en leergierig.

Taal is een belangrijk hulpmiddel om inzicht te krijgen in de wereld. Een kind vraagt en krijgt uitleg en hulp in taal. Reageer op de vragen en verhalen van de kinderen. Verwoord wat je doet in normale woorden, dus geen 'baby-taal'. Herhaal bij een foute uitspraak door het kind zijn woorden op de juiste manier.

Bijvoorbeeld:

Kind: „Dah, tietuig!”

Jij: „Ja, een vliegtuig”

Een aantal voorbeelden van spel waarbij taalontwikkeling, begripsvorming en geheugen gestimuleerd worden zijn:

- interactief voorlezen en samen boekjes lezen. Bij interactief voorlezen lees je niet alleen de tekst voor, maar praat je met ze over het verhaal en de plaatjes. Je laat ze vertellen wat ze zien en voorspellen wat er zou kunnen gebeuren;
- puzzelen, lotto, memory en domino;
- spelen met blokken, Duplo en Lego;
- gezelschapsspellen en computerspellen spelen.

In het document *Taalontwikkeling bij jonge kinderen* vind je meer informatie, tips en adviezen over de taalontwikkeling van jonge kinderen. Je vindt het document op Mijn 4Kids onder het kopje Downloads.

Het hart - sociaal-emotionele ontwikkeling

Spelen, spelen, spelen! Jonge kinderen leren enorm veel van elkaar. Aan jou de belangrijke taak om het (samen)spel en de interacties in goede banen te leiden. Voor het jonge kind draait de hele wereld nog om het kind zelf. Er worden dus heel wat stappen gezet tijdens deze fase. Een belangrijke fase wordt ook wel de peuterpubertijd genoemd.

„Nee!”

In deze fase leren kinderen dat ze een eigen persoon zijn met eigen gevoelens. En dat is nog niet zo gemakkelijk. Ze beseffen dat ze een eigen mening hebben, zelf kunnen bepalen wat er gebeurt en een eigen wil hebben. Dat gaat samen met nee zeggen en heftige emoties.

Ze ervaren de emoties nu heel bewust, maar hebben nog moeite om ze te herkennen en verklaren. Bied ze daarin hulp, dat hebben ze nodig. Als één van de kinderen heel boos is, is het belangrijk dat

jij rustig blijft. Leg uit en bedenk samen hoe het anders had kunnen reageren. Dit helpt om emoties te leren controleren. Het zal je niet verbazen: deze fase vraagt veel tact en geduld van je.

Het lichaam - motorisch en zintuigen

Tussen de één en vier jaar leren kinderen hun eigen lichaam ontdekken. Bewegen is daarin ook een belangrijk onderdeel. Ze ontdekken wat ze wel en niet kunnen, waar hun lichaam eindigt en de buitenwereld begint. Vooral buiten is alles mogelijk. Ze lijken soms geen angst te hebben. En ook al wil je het misschien maar al te graag doen om ze te beschermen: het is belangrijk om ze niet teveel af te remmen. Zo lang het veilig is natuurlijk!

Tot hun vierde jaar (en ook daarna) leren kinderen hun bewegingen controleren. Ze ontwikkelen steeds meer spierkracht en hun hand-oog coördinatie wordt beter. Tegen hun vierde jaar beginnen ze een voorkeurshand te ontwikkelen, aan- en uitkleden gaat redelijk vlot, ze leren springen met twee benen tegelijk, knippen, plakken en tekenen. Ook ontwikkelen ze gevoel voor evenwicht. Loopfietsjes zijn daar heel geschikt voor. Net als hink-stap-sprong spelletjes.

Seksualiteit

In de peuterleeftijd ontdekken kinderen het verschil tussen jongens en meisjes. Ze bekijken het eigen lichaam en dat van anderen, bijvoorbeeld bij het plassen en verschonen. 'Doktertje spelen' wordt een interessant spel. Reageer hier niet afwijzend op, dan gaat een peuter dit als taboe ervaren. Leer de kinderen wel dat ze niet onder alle omstandigheden doktertje kunnen spelen en dat je sommige dingen niet moet doen waar anderen bij zijn. Vertel ze dat het eigen lichaam privéterrein is en dat anderen dat moeten respecteren. Het is belangrijk dat je met de ouders de houding naar het kind rond seksualiteit bespreekt en op elkaar afstemt.

Kinderziektes

Veel voorkomende kinderziektes openbaren zich tussen de één en vier jaar. Bij de meeste ziektes is de besmettingsperiode ongemerkt al geweest en heeft het geen zin kinderen te weigeren in jouw opvang. 4Kids volgt de richtlijnen van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM). Het RIVM heeft een handige, gratis app ontwikkeld die alle informatie per ziekte geeft en wat de te nemen stappen zijn: KIDDI. Ouders informeren dat een bepaalde ziekte aanwezig is, is altijd gewenst. In verband met de privacy benoem je geen gegevens van het betreffende kind.

4Kids kindvolgsysteem

Voor gastouders die kinderen opvangen van nul tot vier jaar hebben wij een eigen kindvolgsysteem ontwikkeld. Dit systeem sluit goed aan op de kenmerken van gastouderopvang. Zo kun je snel en goed inspelen op de behoeftes, het karakter, de voorkeuren en de unieke talenten van ieder kind. Met ons kindvolgsysteem breng je gestructureerd in kaart waar de ontwikkelkansen per kind liggen. Werken met het kindvolgsysteem gaat altijd in overleg met de ouder(s). Het kindvolgsysteem kun je ook gebruiken als leidraad om het overdrachtsformulier in te vullen als het kind naar de basisschool gaat.

Vroeg- en Voorschoolse Educatie (VVE)

Wij moedigen gastouders die kinderen van nul tot vier jaar opvangen aan om te werken met VVE-methode KIKI. KIKI heeft als hoofddoel het verminderen of voorkomen van onderwijsachterstanden en het vergemakkelijken van de overgang naar de basisschool. Met KIKI vergroot je als gastouder je pedagogische kennis, je leert kansen grijpen en creëren, te observeren en de ontwikkeling van kinderen te volgen. Daarnaast leer je een stimulerende, uitdagende leeromgeving te creëren waarin kinderen zich veilig en vertrouwd voelen. En daarin samen te werken met de ouder(s). Dat staat toch prachtig op je opvangprofiel? En je daagt jezelf uit om je te blijven ontwikkelen. Win, win als je het ons vraagt! Uiteraard ben je vrij om voor een andere VVE-methode te kiezen.

De ontwikkeling van het oudere kind

Kinderen worden ouder. Hun cognitieve ontwikkeling gaat een nadrukkelijker rol spelen. Nadenken, redeneren, problemen oplossen. Het zijn allemaal aspecten van de cognitieve ontwikkeling.

De cognitieve ontwikkeling en taalontwikkeling zijn nauw met elkaar verweven. Ze bepalen voor een groot deel hoe goed kinderen kunnen leren op school en daarbuiten. Ze ontwikkelen hun verstandelijke vermogens in interactie met de wereld om hen heen. Zoals eerder gezegd: de meeste kinderen zijn uit zichzelf nieuwsgierig en leergierig. Speel daar op in. Bied iets aan wat past bij de interesse (een bepaald soort speelgoed, een net iets moeilijker vraag), wat hem of haar uitdaagt net dat stapje verder te zetten in hun ontwikkeling.

Kinderen tussen de 4 en 6 jaar

Hoera, 4 jaar! De meeste kinderen gaan als ze vier worden naar school. Een grote mijlpaal die veel van ze vraagt. Kinderen hebben in deze leeftijd veel belangstelling voor ordenen en organiseren, maar ook voor fantasiespel. Doen-alsof spelletjes helpt hen de wereld om hen heen te begrijpen en te ordenen. Soms lopen werkelijkheid en fantasie nog door elkaar. Voor jou dus een mooie uitdaging om de balans te vinden tussen laten spelen, op gang helpen en verder brengen.

Je kunt niet genoeg spelen

In de persoonlijkheidsontwikkeling neemt spelen een belangrijke rol in. Het heeft invloed op de ontwikkeling van alle gebieden: het hoofd, het hart én het lichaam. Het kind leert erdoor nadenken over dingen, vooruitdenken en plannen. Het leert de omgeving kennen, problemen op te lossen en hoe van alles werkt. Oftewel: een heleboel! Door klimmen, klauteren of rondrennen wordt de grove motoriek ontwikkeld. Door knutselen, bouwen met constructiemateriaal of kralen rijgen wordt de ontwikkeling van de fijne motoriek gestimuleerd. Door spel krijgt het kind eveneens inzicht in de eigen emoties en in die van anderen. Zorg er daarom voor dat er buiten schooltijd voldoende gespeeld wordt.

Het hoofd - de cognitieve ontwikkeling

Kinderen van deze leeftijd denken vooral concreet. Vanuit hun eigen ervaringen en zintuiglijke waarnemingen. Kinderen van vier hebben plezier in spelletjes als het ordenen van voorwerpen naar soort, grootte of kleur. Terwijl je hierover praat, help je kinderen de taal te ontwikkelen die daarbij hoort: „Die hoort bij ...” „Die lijkt op ...” „Die is groter/kleiner dan ...” En je laat horen hoe je logische verbanden onder woorden brengt: „Ja, die hoort daar, want ...”.

Laat kinderen in deze leeftijd ontdekkingen doen over bijvoorbeeld snelheid (autootjes die rijden van plankjes met verschillende hellingen) of zwaartekracht (knikkerbaan). Ook het samen lezen en navertellen van prentenboekverhalen is stimulerend voor de taal- en denkontwikkeling. Vooral wanneer je met de kinderen praat over het verhaal en de personages: „Hoe zou het verder gaan?”, „Waarom is Kikker somber?”, „Wat zou er gebeuren als...?” Het is goed om na het voorlezen het verhaal met de kinderen samen te vatten. Zo krijgen ze besef van verhaalstructuur, tijdsverloop en oorzaak-gevolgrelaties. Memorie of spelletjes op de computer kunnen ook goed zijn voor de denkontwikkeling.

Kinderen van deze leeftijd hebben nog geen duidelijk tijdsbesef. „Je mag nog een kwartier spelen” zegt hen niet zo veel. Wat helpt om tijdsbesef en klokkijken te ontwikkelen? Zet een timer of wekker waarbij kinderen het tijdsverloop kunnen zien, bespreek regelmatig hoe laat het is of op welke tijden ze vaste, dagelijkse dingen doen (opstaan, naar school).

Het hart - sociaal-emotionele ontwikkeling

Kinderen richten zich steeds meer op andere kinderen. Het geeft ze houvast. Het is een manier om hun ervaringen te verwerken. Samen verkleden, fantasiespelletjes spelen en de werkelijkheid nabootsen is belangrijk om alle informatie die ze krijgen te verwerken. Kinderen kunnen innige vriendschappen sluiten, geweldige lachbuien hebben en ook flink ruzie maken. Het begeleiden van de sociale interactie is nu belangrijk. Maak kinderen bewust welke gevolgen hun gedrag op de andere kinderen heeft. Laat ze ook nadenken over hoe ze hetzelfde in de toekomst anders kunnen oplossen.

Rond deze leeftijd kunnen ze last van hevige angsten of obsessies hebben. Het hoort allemaal bij het verwerken van de buitenwereld. Neem angsten altijd serieus. Bespreek ze met de kinderen. Door erover te praten worden ze minder overweldigd. Bespreek ook wat zou kunnen helpen om de angst weg te nemen. Ze leren dan dat ze ook over hun emoties controle kunnen uitoefenen.

Het lichaam - motorisch en zintuigen

Wat voor kinderen van één tot vier geldt, geldt ook voor kinderen in deze leeftijdsfase. Spelen is erg belangrijk. Ook nu zijn ze nog volop bezig hun lichaam te ontdekken. Ze leren er steeds nieuwe dingen mee te doen en dat vergroot tegelijkertijd hun wereld. Sporten en bewegen op een speelse manier past goed bij deze leeftijdsgroep.

Ziek zijn

Soms lijkt het wel of ze non-stop verkouden zijn. Hun immuunsysteem is hard aan het werk en ze komen op school veel in contact met andere kinderen. Overleg met de ouders wat wenselijk is als een kind ziek is of wordt.

Kinderen tussen de 7 en 9 jaar

Het geheugen en concentratievermogen neemt bij kinderen in de leeftijd van zeven tot negen jaar sterk toe. Op school leren ze lezen en vaak gaan ze zelf lezen over onderwerpen die hen interesseren. Dit zijn grote mijlpalen! De taal ontwikkelt zich meer en meer. Ze gaan steeds beter inzien dat het gedrag van anderen een bedoeling kan hebben. Ze kunnen zich beter verplaatsen in een ander. Ze worden onafhankelijker en gaan meer en meer hun eigen gang. Kinderen kunnen op deze leeftijd al veel. Met hulp en begeleiding leren ze ook steeds meer zelf te durven. Tegelijkertijd kunnen ze ook nog impulsief zijn. Geef kinderen de kans om het opnieuw te proberen. Help ze als dat nodig is en wijs ze op gemaakte afspraken.

Het hoofd - de cognitieve ontwikkeling

Ze kunnen nu logisch nadenken over oorzaak en gevolg, over verbanden en relaties. Daarnaast bouwen ze ook hun woordenschat enorm uit. Kinderen kunnen helemaal opgaan in één bepaald onderwerp (bijvoorbeeld de dinosauriërs of de planeten) en willen daar dan alles over weten. Zorg daarom voor eenvoudige informatieve boekjes die ze zelfstandig kunnen lezen. Op school leren ze een heleboel nieuwe dingen, zoals: tafels, spreekbeurten houden en werkstukken maken.

In deze levensfase worden kinderen steeds zelfstandiger en kunnen ze ook steeds meer zelfstandigheid aan. Je kunt daarom duidelijke afspraken maken over: buitenspelen, huiswerk maken en andere taken.

Het hart - sociaal-emotionele ontwikkeling

Leeftijdsgenootjes worden steeds belangrijker. Ze vinden het ook steeds belangrijker wat leeftijdsgenootjes van hun vinden. Hechte vriendschappen ontwikkelen zich. Meisjes en jongens ontdekken elkaar. Hier en daar vinden de eerste 'verkeringen' plaats.

Waar ze eerst dachten: 'zo hoort het en niet anders', kunnen ze zich steeds beter verplaatsen in de ander. Het voorlezen van verhalen en van artikelen uit kranten en (kinder)tijdschriften blijft een geschikte manier om de kennis van de wereld uit te breiden. Je kunt deze momenten aangrijpen om te praten over het hoe en waarom van gebeurtenissen in de wereld om hen heen.

Het lichaam – motorisch en zintuigen

School vraagt veel van ze op deze leeftijd. Het is daarom belangrijk dat ze de gelegenheid krijgen hun vrije tijd op hun manier te besteden, maar ook voldoende te bewegen. Ze krijgen meer en meer controle over hun lichaam en de bewegingen die ze maken. Ze worden daar steeds beter in. Ze gaan oefenen om nieuwe bewegingen onder de knie te krijgen zoals: touwtje springen, skaten en koppeltje duikelen op het klimrek.

Wat ze ook gaan doen, is dat ze zich gaan vergelijken met anderen. Dit leidt tot nieuwe uitdagingen en competitie in het spel. Zorg ervoor dat je voldoende (buiten)spel materiaal hebt. Een bal of springtouw zijn hier voorbeelden van. En vergeet het veldje of die leuke speeltuin in de buurt niet.

Sommige kinderen hebben duidelijk belangstelling voor (team)sport en bewegen, doen dit ook vaak en worden er dus ook steeds beter in. Andere kinderen zijn minder sterk of behendig en hebben minder interesse in bewegen. Stimuleer ze om toch voldoende te bewegen.

Veel kinderen wisselen nu hun tanden, waardoor er gaten ontstaan (fietsenrekje). Dit kan ervoor zorgen dat een kind gaat slissen. Dit moet over gaan zodra een nieuwe tand het gat vult. De fijne motoriek wordt steeds beter. Kinderen leren veters strikken en kunnen met meer complex, technisch speelgoed aan de gang.

Kinderen tussen de 10 en 12 jaar

Op deze leeftijd is het logisch denken goed ontwikkeld. Ze beschikken over voldoende taalvaardigheid om meer complexe begrippen en redematies onder woorden te brengen. Ze zijn beter in staat om abstract te denken, over situaties die zij niet zelf hebben meegemaakt. Ook kunnen ze zich inleven in verschillende standpunten. Dat maakt deze periode geschikt om bijvoorbeeld rollenspellen te spelen of, voor de oudere kinderen, te debatteren.

Ook het lezen is nu goed ontwikkeld. Hierdoor zijn kinderen in staat om zelfstandig veel kennis op te doen via boeken, tijdschriften en digitaal. De cognitieve veranderingen in combinatie met de lichamelijke veranderingen kunnen zorgen voor emotionele instabiliteit. Prepubertijd noemen we dat. Het behouden van het zelfvertrouwen en positief zelfbeeld is in deze fase heel belangrijk.

Kinderen in de leeftijd van tien tot twaalf jaar gaan steeds meer hun eigen gang. Ze kunnen zich helemaal laten gaan. Op creatief gebied, maar ook op verschillende media. Seksuele voorlichting en veilig gebruik van social media zijn onderwerpen die nu besproken kunnen worden. Maak ze bewust van de gevaren en de risico's.

Het hoofd – de cognitieve ontwikkeling

Doordat ze beter abstract kunnen nadenken, kunnen ze ook nadenken over het standpunt van een ander. Ze worden zich bewuster van hun eigen standpunt en ontwikkelen een eigen mening. Daarnaast beginnen ze kritisch na te denken. Kinderen kunnen hierdoor ook andere schoolvakken aan zoals wiskunde en economie. Ze begrijpen de regels van de grammatica beter en het verschil tussen figuurlijk en letterlijk.

Het hart – sociaal-emotionele ontwikkeling

In deze leeftijdsfase gaan ze zich steeds meer spiegelen aan leeftijdsgenoten. De normen en waarden van de vriendengroep worden steeds belangrijker. Hierdoor kan het voorkomen dat een kind kritischer tegenover de al bestaande regels gaat staan. Samen met de lichamelijke veranderingen kunnen ze last krijgen van emotionele instabiliteit. Stemningswisselingen en boze buien kunnen veel voorkomen. Belangrijk is om altijd duidelijk te zijn over de grenzen. Doe dit het liefst met een ik-boodschap.

Bijvoorbeeld: „Ik word ongerust als je niet op tijd terugkomt, ik weet dan niet waar je bent”.

De ene dag willen ze helemaal zelfstandig zijn, ze hebben dan niemand meer nodig. De volgende dag spelen ze weer met hun oude knuffels en kruipen ze het liefst op schoot voor een knuffel. Sta voor alles open. Kinderen zijn in deze fase nergens te oud of te jong voor. Ook al lijken ze misschien al heel groot, ze zitten in een overgang en hebben je steun nodig.

Het lichaam – motorisch en zintuigen

De prepubertijd laat zich zien door: groeispurt, een zweetgeur, hormonale veranderingen. Kinderen kiezen nu zelf voor een sport, soms meerdere per week. Ze zijn in deze leeftijd enorm actief en willen ontdekken. De oog-hand coördinatie is goed, ze hebben een groot uithoudingsvermogen en worden sterker. Meisjes krijgen meestal eerder een groeispurt dan jongens waardoor de verschillen tussen meisjes en jongens groter worden.

Natuur

Natuur is belangrijk voor kinderen van alle leeftijden. Natuurbeleving stimuleert milieubewust gedrag en een natuurvriendelijke houding. De manier waarop kinderen de natuur beleven en ervaren is hierbij van groot belang. Dus ga erop uit! Ga eens naar een plek waar de kinderen kunnen spelen met zand, water en takken of boomstammen waar je op kunt klimmen. Op zo'n plek kunnen kinderen hun fantasie goed gebruiken. Laat het kind zelf ontdekken, verkennen en beleven. Daardoor wordt de ontwikkeling van het natuurbesef bij kinderen gestimuleerd. Jouw normen en waarden zijn daarbij onbewust het uitgangspunt voor je gastkinderen. Zeg je dat spinnen eng zijn en naaktslakken vies, dan nemen je gastkinderen dit over. Wees er dus van bewust dat je hierin een voorbeeldrol hebt.

Cultuur

Bezoek een voorstelling, bibliotheek of museum. Culturele ontwikkeling is belangrijk voor oudere kinderen, dus dat kunnen leuke uitjes zijn. En het mooie is: je steekt er zelf ook altijd iets van op. Kinderen leren door met eigen ogen te zien en het verhaal erbij te horen. Ze ervaren, beleven en genieten!

De dagelijkse praktijk

Aantal kinderen

Wanneer je opvanglocatie het toelaat, mag je **maximaal zes kinderen** tegelijkertijd opvangen.

- Je mag maximaal 6 kinderen tegelijk opvangen in de leeftijd van 0 tot 13 jaar. Inclusief je eigen kinderen tot 10 jaar.
- Je mag maximaal 5 kinderen tegelijk opvangen als alle kinderen jonger dan 4 jaar zijn. Inclusief je eigen kinderen tot 4 jaar.
- Je mag maximaal 4 kinderen van 0 en 1 jaar oud opvangen, waarvan maximaal 2 kinderen van 0 jaar. Inclusief je eigen kinderen van deze leeftijd.

Let op: alle aanwezige kinderen worden meegeteld voor de groepsgrootte. Dus ook bezoekende (klein)kinderen tot 13 jaar tellen mee.

Achterwacht

De achterwacht is iemand in de buurt. Op wie je kunt terugvallen als zich een calamiteit voordoet. Wanneer je op vier of meer kinderen tegelijkertijd past, is het verplicht om een achterwacht te regelen. De achterwacht moet binnen een kwartier op de opvanglocatie kunnen zijn om de zorg voor de kinderen over te nemen. De achterwacht hoeft geen diploma, ervaringscertificaat of certificaat Eerste Hulp aan Kinderen te hebben, omdat het alleen om een noodoplossing gaat.

Stagiaires en vrijwilligers

Naast jezelf en je volwassen huisgenoten dienen alle stagiaires van 18 jaar en ouder, vrijwilligers en andere volwassenen die structureel aanwezig zijn tijdens de opvang ingeschreven te zijn in het Personenregister Kinderopvang en aan 4Kids gekoppeld te zijn.

4Kids stelt de volgende eisen aan gastouders die een stagiaire willen begeleiden:

- als gastouder dien je geregistreerd te zijn bij SBB en aan de erkenningsvoorwaarden van de SBB te voldoen;
- als gastouder vang je minimaal drie kinderen tegelijkertijd op;
- als gastouder ben je bereid gedurende minimaal zeven dagdelen per week (3,5 dag per week) werkzaam te zijn;
- als gastouder vang je kinderen op in de leeftijdscategorie van nul tot en met twaalf jaar.

Overleg altijd met de ouders van je gastkinderen of zij akkoord gaan met het feit dat je een stagiaire gaat begeleiden, gebruik wilt gaan maken van een vrijwilliger of een andere volwassene structureel aanwezig wilt laten zijn.

Criteria opvangruimte

De opvang kan plaatsvinden in je eigen woning of de woning van de ouders. In beide gevallen moet de opvanglocatie voldoen aan de volgende eisen:

- er is voldoende speelruimte, minimaal 3,5 m² per kind;
- de ruimte is veilig en voldoende schoon. Er is een risico-inventarisatie Veiligheid en Gezondheid uitgevoerd;
- er is toegang tot voldoende buitenspeelmogelijkheden voor kinderen;
- de buitenruimtes waar de kinderen verblijven zijn veilig, toegankelijk en passend ingericht
- er is een schaduwplaats aanwezig;
- voor kinderen onder de 1,5 jaar dient er een aparte, goed geventileerde slaapruiimte te zijn. Deze heeft een omvang van minimaal 3 m² per kind. Deze ruimte mag niet te warm zijn, bij voorkeur 18 °C.
- de spijlen van een kinderledikant staan maximaal 6,5 cm uit elkaar en lopen tot de bodem;
- de opvanglocatie is te allen tijde rookvrij en op iedere verdieping is een goed functionerende rookmelder aanwezig.

Wennen en afscheid nemen

Voordat de opvang gaat starten, adviseren wij een wenperiode. Dit kunnen korte bezoeken over en weer zijn of een kind komt een paar dagen een aantal uren voor proefopvang. Niet voor alle kinderen is wennen en afscheid nemen gemakkelijk. Het is belangrijk dat de ouder duidelijk en kort afscheid neemt. Het kind weet dan dat de ouder weg is en hem of haar later weer ophaalt.

Informereren

Onze ervaring leert dat regelmatig overleg tussen ouders en gastouder de opvang ten goede komt. Het delen van de opvoeding begint bij een goede informatie-uitwisseling. Je kunt je werkwijze en beslissingen afstemmen op de wensen van de ouders en het kind. Geef bijvoorbeeld dezelfde knuffel mee in bed. In overleg met de ouders geef je een kind wel of geen speen. Overleg met de ouder over onder andere: voorkeuren van het kind, huisregels van de ouders en de dagindeling thuis.

Regelmatig contact

Voor een goede band tussen jou en de kinderen is regelmatig contact belangrijk. Daarom vinden wij dat er wekelijks minimaal twee tot vier uren opvang nodig is voor een goede vertrouwensband. Ook tijdens een eventuele zwangerschapsverlof vinden we om deze reden regelmatig contact belangrijk. Van jou of de moeder van je opvangkind(eren).

Prikkels

Gedurende de dag krijgen jonge kinderen veel prikkels. Dit kan hun ontwikkeling beperken. Om het aantal prikkels te beperken, kun je afspraken maken met de ouders over het aanbieden van prikkels via televisie, spelcomputers en tablets gedurende de dag.

Vervoer

Ook over de wijze van vervoer van het kind maak je afspraken met de ouders. Zorg ervoor dat alle vervoersmiddelen in een goede staat verkeren. Kinderen rijden alleen met je mee in de auto of fietskar na schriftelijke toestemming van de ouders. Ook wordt onderling afgestemd wanneer een kind ergens alleen heen mag.

Dagindeling en omgeving

Hanteer zoveel mogelijk een vast dagritme. Dagelijkse gebeurtenissen worden zo herkenbaar voor de kinderen. Ze weten wanneer ze gaan eten, slapen en spelen. Dit geeft veel kinderen een veilig gevoel. Ze weten dan wat er van hen verwacht wordt. Afbeeldingen geven houvast aan het programma. Foto's of tekeningen ondersteunen peuters bij het maken van een voorspelling.

De omgeving heeft grote invloed op de mate waarin kinderen rust of juist onrust ervaren. Uit onderzoek blijkt dat lage geluidsniveaus en minder prikkels leiden tot meer rust en welbevinden van jonge kinderen. Probeer daarom om hard tv-geluid, rennen, schreeuwen en lawaaiig speelgoed binnenshuis te beperken.

De maaltijden en het drinken vormen vaste momenten van rust, gezelligheid en aandacht voor elkaar. De kinderen kunnen dan weer nieuwe energie opdoen. Komt een kind 's middags uit school? Dit is een perfecte mogelijkheid om gezamenlijk wat te drinken en de verhalen over de dag uit te wisselen. Heb daarnaast bij voorkeur een vast moment op de dag waarop aandacht wordt besteed aan de taalontwikkeling van je gastkinderen. Dit kan bijvoorbeeld worden gedaan door voor te lezen of gezamenlijk een boekje te lezen. Heb je oudere kinderen in je opvang? Stimuleer ze om zelfstandig te lezen.

De kinderen worden nooit alleen gelaten met eventuele huisdieren. Laat ze zien hoe ze respectvol met het huisdier om kunnen gaan en hoe het huisdier aangeeft als hij met rust gelaten wil worden. Huisdieren mogen niet in de slaapvertrekken van de kinderen komen.

Het zou mooi zijn als je kunt zorgen dat de kinderen, ook baby's, elke morgen en middag een tijd buiten zijn. Let erop dat ze voldoende warm gekleed zijn. Ook in de zomer, wanneer er bijvoorbeeld met water wordt gespeeld, kan een kind gemakkelijk kou vatten. Vergeet in het voorjaar en in de zomer niet de gastkinderen tijdig in te smeren met zonnebrandcrème en ze voldoende in de schaduw te houden. Baby's worden altijd in de schaduw gehouden. Vermijd tussen 12.00 uur en 15.00 uur het contact met de zon zoveel mogelijk. Voor de hele warme dagen hebben wij een hitte protocol ontwikkeld. Deze vind je terug op Mijn 4Kids onder Downloads.

Open water is voor jonge kinderen een groot gevaar. In veel woonwijken zijn waterpartijen aangelegd. Woon je in de buurt van water? Zorg er dan voor dat je alert bent en dat de kinderen niet zonder toezicht in de buurt van water kunnen komen. Zet je een badje op? Laat de kinderen hier nooit zonder toezicht in de buurt komen.

Geef de oudere kinderen, in overleg met de ouder(s), het vertrouwen om bijvoorbeeld zelfstandig naar een speeltuintje in de buurt te gaan. Geef ze de ruimte zelf te kiezen wat ze willen doen en probeer hierbij aan te sluiten.

Rustmomenten creëren

Voldoende slaap en rust zijn belangrijk voor de groei en ontwikkeling. Bijna alle kinderen tot en met twee jaar slapen één tot meerdere malen overdag. Tussen de drie en vijf jaar hangt het van het kind af of het overdag nog slaapt. Ook deze kinderen kunnen na een lange dag erg moe zijn en moeten dan even kunnen uitrusten. Het is daarom prettig een hoekje te hebben waar kinderen even tot rust kunnen komen met een boekje of rustige muziek. Kinderen die voldoende rusten kunnen daarna weer geconcentreerd en intensief spelen. Het is daarom belangrijk de verschillende manieren te leren herkennen waarop elk kind laat zien dat het aan rust toe is. Vermoeidheidssignalen verschillen per kind. Een peuter die niet slaapt tussen de middag kan zelf aangeven dat hij vandaag wel wil slapen. Een baby kan in de ogen beginnen te wrijven, of aan het oor krabbelen. Daarnaast is het belangrijk om in te spelen op de behoefte van kinderen die minder of geen slaap nodig hebben. Door voor deze kinderen de radio, tv en tablets uit te zetten en het kamerlicht te dimmen kun je toch een natuurlijk rustmoment creëren. Je vult dit aan met een rustige activiteit zoals aan tafel kleuren of op de bank een boekje lezen.

Richtlijnen voor het signaleren van problemen

Ieder kind is uniek, met een eigen karakter en temperament. Wanneer je constateert dat het gedrag van één van de kinderen dermate opvallend is dat er bijzondere aandacht aan besteed moet worden, bespreek je dit met de ouders. Het kan voorkomen dat je een gedrags- of ontwikkelingsstoornis waarneemt.

Bespreek je zorgen dan met de ouders en eventueel met je bemiddelaar van 4Kids. Contacten met eerstelijns voorzieningen worden alleen door de ouders gedaan. Daarnaast werk je met de Meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld. Je bent op de hoogte van de inhoud en handelt hier zo nodig naar.

Veiligheid en gezondheid

Om bij een eventueel ongeval adequaat te kunnen reageren, ben je in het bezit van een geldig certificaat Eerste Hulp aan Kinderen. Je kunt deze cursus bij ons volgen. Daarnaast is er een EHBO-trommel aanwezig op de opvanglocatie. Wat er minimaal in de EHBO-trommel moet zitten vind je op Mijn 4Kids, onder Downloads.

Krijg je te maken met ziekte of een ongeval? Help het kind dan zo goed mogelijk. In eerste instantie zelf of door te bellen met de huisarts of 112. Afhankelijk van de ernst van de situatie. Je brengt de ouders zo snel mogelijk op de hoogte en indien nodig betrek je de ouders bij de verder te nemen stappen. Zonder schriftelijke toestemming van de ouders mag je het kind niet temperaturen of een geneesmiddel (ook pijnstillers) toedienen.

Om de hulpdiensten en de ouders te kunnen waarschuwen is het noodzakelijk dat je beschikt over adressen en telefoonnummers van de ouders, de huisarts en de tandarts. Dit noteer je op het formulier 'gegevenslijst gastkinderen'. En dien je binnen handbereik te hebben. Kijk eens op onze website www.4kids.nl voor tips om je woning zo veilig en kindvriendelijk mogelijk te maken. Ook vind je er een overzicht van giftige planten en een lijst met veelvoorkomende ongevallen en preventietips.

Toestemmingsformulieren

Tijdens het startgesprek met een nieuwe ouder bespreek je met de bemiddelaar en de ouder wat je wel en niet mag doen als het gaat om: medicatie, vervoer, slapen, voeding, foto's en filmopnames, zelfstandigheid en water. Hiervoor vullen jullie toestemmingsformulieren in. Het is belangrijk deze up-to-date te houden en ze aan te passen aan de werkelijke situatie, indien nodig.

Voeding

Wat is gezond en wat niet? Wat mag wel en wat niet? Er wordt veel gezegd over voeding. Wij, 4Kids, willen graag dat kinderen gezonde voeding krijgen, zodat ze zich goed kunnen ontwikkelen en de hele dag door fit zijn. Natuurlijk overleg je met de ouder wat hun wensen zijn. TIP: kijk ook eens op www.voedingscentrum.nl voor hun richtlijnen.

Vaccinatie

Wel of niet deelnemen aan het rijksvaccinatieprogramma is geregeld onderwerp van discussie in de kinder- en gastouderopvang. 4Kids neemt hierover het volgende standpunt in:

Wij zijn net als de GGD groot voorstander van een zo hoog mogelijke vaccinatiegraad in Nederland, maar wij hebben begrip voor de keuzevrijheid die ouders hebben ten aanzien van vaccinatie. Wij vinden het belangrijk dat je op de hoogte bent welke kinderen op de opvanglocatie gevaccineerd zijn en dat je het onderwerp met de ouders bespreekt. Je bent niet gerechtigd om de informatie van de ouders te delen met anderen. Je mag een kind wel weigeren, omdat het niet deelneemt aan het vaccinatieprogramma.

AVG- de wet op privacy

Sinds 25 mei 2018 is de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) van toepassing. Als gastouder dien je deze wet te volgen. Onder Downloads op Mijn 4Kids kun je een handleiding vinden hoe hiermee om te gaan.

Oudercommissie en klankbordgroep gastouders

De kwaliteit van onze gastouderopvang wordt regelmatig besproken met onze oudercommissie en de klankbordgroep gastouders. Zij geven gevraagd en ongevraagd advies over ons beleid en de uitvoering daarvan. Wil je zelf in contact komen met onze oudercommissie of klankbordgroep gastouders? Dan kan dat via oudercommissie@4kids.nl / klankbord@4kids.nl.

Tot slot

Iedere dag een stralende glimlach op het gezicht van je gastkinderen toveren. Dat is wat je doet. Samen met jou doen wij onze uiterste best om aan de wensen van ouders tegemoet te komen. En wil je eens met ons sparren? Neem gerust contact met ons op! Wij helpen je graag om te zorgen dat de kinderen zich optimaal kunnen ontwikkelen.

Marktplein 8
8141 AG Heino

0572-341000
info@4kids.nl
www.4kids.nl

4kids